

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-045-2-18>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ АЕРОКОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ

Дегтяр А. О.

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та підприємництва
Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Подрез О. І.

*доктор філософії з економіки,
провідний інженер кафедри публічного управління та підприємництва
Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
м. Харків, Україна*

В нормативно-правовій та науковій літературі не існує чіткого визначення поняття «аерокосмічна галузь». Хоча вона є однією зі стратегічних галузей економіки України.

У нормативно-законодавчих актах України фігурує два поняття – аерокосмічна галузь та космічна діяльність. Як зазначає Возненко А.А. в науковій літературі «майже не існує чіткого визначення дефініції «аерокосмічна галузь». Найбільш загальним є визначення, запропоноване компаніями AeroDynamic Advisory Tal Group, згідно якого аерокосмічна галузь включає усі види діяльності, що стосуються розробки, виробництва, обслуговування та утримання повітряних та космічних літальних апаратів» [1].

Цей же автор [1] визначає, що українська аерокосмічна галузь складається з трьох секторів – цивільний аерокосмічний сектор, військовий аерокосмічний сектор та оборонна промисловість.

Згідно Закону № 502/96-ВР [2] «космічна діяльність – наукові космічні дослідження, створення та застосування космічної техніки, використання космічного простору». Об'єкти цієї діяльності включають матеріальні предмети, які експлуатуються як в космічному просторі, так і на поверхні Землі, що означає розвиток наземної інфраструктури [3].

Отже, поняття «аерокосмічна галузь» ширше ніж «космічна діяльність», оскільки перше включає цивільний та військовий аерокосмічний сектор, а також оборонну промисловість, а друге – дослідження, побудова та використання космічної техніки та простору.

На наш погляд, аерокосмічна галузь охоплює наукові дослідження, утворення літальних апаратів та іншого обладнання для цивільного, військового секторів, оборонної промисловості та космічної діяльності.

Незважаючи на багату історію та унікальний досвід України у галузі аерокосмічних технологій, який базується на розробках конструкторських бюро «Антонов», «Південне», «Івченко-Прогрес» та центрів виробництва двигунів «Мотор Січ» та «Південмаш», «виробництво літальних апаратів в Україні в широких масштабах ніколи не було реалізовано через роздробленість ланцюга поставок після розпаду Радянського Союзу» [4].

Українська аерокосмічна галузь мала тяжкі часи свого існування, коли «у 2014 році відмовилася від одного з головних замовників – Росії – і втратила велику частку ринку» [5].

На відміну від України, європейська аерокосмічна галузь активно розвивається. Про це свідчить оприлюднений звіт франко-німецько-іспанського концерну EADS [6]. У першому кварталі 2020 р. чистий прибуток концерну EADS становив 328 мільйонів євро, що майже всемеро більше за аналогічний період 2019 р. Такий успіх концерну забезпечила його найбільша дочірня фірма – літакобудівна компанія Airbus. У січні-березні замовникам було передано 87 аеробусів. Таким чином, обіг компанії сягнув п'яти мільярдів євро, а додатково замовлено ще 123 літаки. Ще декілька років тому європейці ділили світовий ринок середньо- і далекомагістральних літаків з американцями майже 50 на 50. Нині ж частка компанії Airbus сягнула 66 відсотків. Втім, на відміну від літакобудування, торгівля озброєнням приносить EADS збитки. До розряду прибуткових планує цього року перейти і космічний підрозділ європейського концерну. Загальний портфель замовлень сягнув у минулому кварталі рекордної суми 190 мільярдів євро, що має забезпечити його роботою на багато років поспіль [5].

Сьогодні політика України відносно аерокосмічної галузі направлена на відновлення, подальший розвиток та активну участь в інтеграційному процесі. Так, у 2019 році Україна реалізувала космічної продукції на понад 2 млрд грн, з яких 80% – на експорт. Україна співпрацює з NASA та прагне отримати членство в Європейському космічному агентстві [6].

Державна політика щодо аерокосмічної галузі базується на стратегії її впровадження та механізмах реалізації.

Під державною політикою розвитку аерокосмічної галузі у даній статті розуміється стратегія та тактика органів влади щодо покращення діяльності з метою збільшення її ефективності щодо цивільного та військового секторів, оборонної промисловості та космічної діяльності країни.

В Україні існує Державне космічне агентство (ДКА), основним завданням якого є :

- планування розробки та підготовки нормативно-правових актів регулювання космічної діяльності;
- покращення відносин у аерокосмічній галузі між економічними агентами;
- контроль за економічною доцільністю та ефективністю прийнятих регуляторних рішень;
- забезпечення публічності проектів нормативних актів в процесі прийняття рішень в сфері державного регулювання;
- аналіз регулятивних заходів, методів, інструментів впливу на національну безпеку;
- вивчення ефектів та результативності заходів та прийнятих рішень;
- інформаційна відкритість через залучення громадян в обговоренні проектів в сфері державного регулювання [7].

У 2010 році ДКА запропонувало Концепцію реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року [8], а у 2015 році – Стратегію космічної діяльності України на період до 2022 року [9]. Перший документ стосується державного регулювання розвитку космічної діяльності України, а другий – визначає її основні проблеми та заходи щодо їх ліквідації, у тому за рахунок механізмів державного регулювання.

Але, на наш погляд, стратегія розвитку аерокосмічної галузі потребує вдосконалення за секторами (цивільний, військовий, оборонний, у тому числі космічний) та напрямками діяльності (наукові дослідження, розробки, створення та застосування аерокосмічної техніки, обладнання для використання космічного простору, тощо).

Для більш ефективного впровадження державної стратегії розвитку аерокосмічної галузі доцільно побудувати відповідні механізми, під якими О.В. Федорчак розуміє систему, що призначена «для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, методи, важелі,

інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням» [10].

Однак, В.М. Князев та В.Д. Бакуменко виділяють комплексний механізм державного управління як «систему політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління» [11].

Отже, для формування ефективної державної політики розвитку аерокосмічної галузі необхідно побудувати комплексний механізм державного управління розвитком аерокосмічної галузі, який складається за окремими складовими, такими як: інформаційна, нормативно-правова, економічна, організаційна, інтелектуальна, тощо.

Таким чином, у даному дослідженні встановлено такі дефініції, як: «аерокосмічна галузь», «державна політика розвитку аерокосмічної галузі», «комплексний механізм державного управління розвитком аерокосмічної галузі» та основні його складові.

Література:

1. Вознесенко А.А. Аерокосмічна галузь: тенденції та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 28-1. С.208-212.

2. Про національну безпеку України. Закон України 2469-VIII ввД 17.07.2020 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n329>.

3. Гбур З. В. Державне регулювання аерокосмічної галузі як частини ефективної національної безпеки держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 9. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.9.2

4. Аерокосмічна галузь. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/aerospace/> (дата звернення: 08.03.2021).

5. Иванченко А. Украина космическая: выйдем ли мы на международную инвестиционную орбиту? URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/10/30/666754/>

6. Аерокосмічна галузь Європи на піднесенні. URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%B0%D0%B5%D1%80%>

7. ДКА. Державна регуляторна політика. Плани підготовки регуляторних актів. URL: <https://www.nkau.gov.ua/ua/activity/rehuliatorna-polityka/derzhavna-rehuliatorna-polityka/525-planu-pidhotovky-rehuliatornykh-aktiv>.

8. ДКА. Концепція реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року.

9. ДКА. Стратегія космічної діяльності України на період до 2022 року. URL: <https://www.nkau.gov.ua/ua/activity/stratetiia-do-2022-roku>.

10. Федорчак О.В. Класифікація механізмів державного управління. *Демократичне врядування: електронне наукове фахове видання*. 2008. № 1. URL: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/DeVr/2008_01/O_Fedorchak.pdf

11. Державне управління: Словник довідник / За заг. ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. К.: УАДУ, 2002. 228 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-045-2-19>

СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Динник І. П.

*кандидат наук з державного управління,
асистент кафедри публічного управління та адміністрування
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Київ, Україна*

Органи публічної влади використовують електронні технології (від автоматизації до використання штучного інтелекту) для поліпшення життя громадян. Нове покоління навчаючих комп'ютерні інновації вже перевершує людей за якістю інтелекту як стратегічного інструменту економічного розвитку країни і вдосконалення її публічного управління.

Наразі по всьому світу відбувається цифрова трансформація публічного управління. Автоматизація щоденної роботи публічних службовців – це одне з ключових рішень для економії коштів державного бюджету України. Урядові організації, усвідомлюючи переваги автоматизації, використовують такі новітні технології, як аналіз великих даних, штучний інтелект (ШІ), чат-боти. Подібні технології, сприяють збереженню праці, викликають у наукових колах і наснагу, і водночас занепокоєння.

Впроваджуючи платформу великих даних, держави можуть отримати доступ до величезних обсягів актуальної інформації, важливої для публічного управління. Позитивний ефект, який можуть надати великі дані, майже нескінченний. Це дозволить уряду не тільки